

Téereb Daaniyel — Téemээр bu benn téemээр ak ñett

Ubbi Yeneen Waxi Yàlla yu Njàngat: Xam-xam ci Jëfandikooku Ñetti Yoon ci Tëralini Waxi Yàlla

Jeff Pippenger
2024-02-29

Noo ngi doon seet jëfandikoo ñetti yoon ci waxu yonent bi. Noo ngi koy def ngir xam ne bi Boroom bi ubbee juróom-benn benn yu mujj yi ci Daniel fukki ak benn, ak daanu Union Soviétique bi ci “waxtu mujj” ba ci atum 1989, “yokku xam-xam” amoon na, te loolu waroon na nattu maas gi ci askanu Yàlla booba.

Mu ne ko: “Demal sa yoon, Daniel, ndaxte kàddu yi tëj nañu leen te lakk nañu leen ba ca jamono mujj ga. Ñu bare dees na leen setal, baal leen, te nattu leen; waaye ñi bon ñi dinañu def lu bon; kenn ci ñi bon du xam dara; waaye ñi xel dinañu xam.” Daniel 12:9, 10.

Boo xam-xam bu wér bi sànniwul ci ubbeeku Gaynde gi ci xeet wu Yuda, Seytaane dafa jéem a bañ a jàppale ndigal bi. Xeex bi ñu yékkati ci kèrg yi mujj yi ci Daniel fukki benn, dafa tax ñu gëna seet xam-xam yi jàppandikook ay kèrg yooyu, ngir ragal bu sell ci lu ci nekk ci ay njuumte yi ñu joxoon ngir yàq dëgg yi ñu ubbe woon du taxaw. Benn ci yoon yi ñu feeñal ci biir waxtaan boobu, moo doon jëfandikoo yonnee ci ñetti jëfandikoo. Ñu njàlbéen a xam ko ci jokkoo ak soxla su ñuy war a jub ci li “bu bés bi” di tekki ci téereb Daniel (pagaanis), ak jaar-jaar bu jub bi jàpp ci “teqale bu bés bi” (508 AD).

Nangu ñetti ñaari dooley yàqute yu yàquteel ni melokaanu waxu yonent yi, te mu méngook ak melokaanu waxu yonent yi ci yoonu Millerite bi, di ñaari dooley yàqute yu jëkk ya, ak nangu gi Millerite yi jàppoon ne “lu bes bi” mooy bañu-yàlla gu pagaan, jox na ab jaar-jaari mboolem lu dëppook juróom-benn aaya yu mujj yi ci Daniel fukki benn, ni Sœur White waxe woon ne war na mel noonu. Kon nag, bëgg-bàyyi gi ci kaw xam-xam bi ñu bësul woon ca waxtu mujj ga ci 1989, jur na gën a leer, ndaxte xam-xam bi yokku na, te itam mu wone na ay sàrt yu rōyy ci jëfandikoo yoonu malaaka bu ñetteel bi, yu méngook yokkute ay sàrt yu yonent yi ñu dajale woon te jëfandikoo leen ci yoonu malaaka bu njëkk bi ak William Miller.

Nu ngi xalaataloon ci jëfandikoo ñetti Room yi, ñetti bëccëgu Babilon, ak ñetti Eliya yi, te léegi nu ngi jàngat ci ñetti yonnet yi di waajal yoon wi ngir Yonnenta Kóllère gi. Nu xamle nañu ne am na jaxasoo bu jege ak tolloo ci biir ñetti Room yi ak ñetti bëccëgu Babilon, te itam am na tolloo bu jege ak ñetti Eliya yi ak ñetti yonnet yi di waajal yoon wi. Ci fan yu mujj yi, William Miller ak Future for America ñoom ñaar ñoo di tegtal Eliya bu ñetteel bi, te itam yonnet bu ñetteel bi di waajal yoon wi. Yeesu dafay feeñal benn mbir bu jëm ci mujjam jaarale ko ak tambaleem, te yokkute malaaka bi jëkk moo tolloo ak yokkute malaaka bu ñetteel bi.

“Yàlla moo joxee bataaxali Peeñu gi 14 seen barab ci seeni sàrtu yégle, te seen liggéey warul a dagg ba ci tëjëefi jaar-jaari suuf sii. Baatu malaaka bu njëkk ak bu ñaareel bi sax dëgg lañu ngir jamono jii, te dañuy dox bokk ak bii di topp. Malaaka bu ñetteel bi dafa yégle ay waareem ak baat bu réy. ‘Gannaaw loolu,’ la Yowaana wax, ‘gis naa beneen malaaka muy wàccee asamaan, ànd ak kàttan gu réy, te suuf si leer ak ndamam.’ Ci leer gi, leeralu ñatti bataaxal yi ñépp boolees na ko benn.” The 1888 Materials, 803, 804.

Yëngu-yëngub malaaka bu njëkk ak bu ñaareel bi, William Miller moo ko jiite. Rakku jigéen White sant na Miller ni “ndaw li Yàlla tànn.”

“William Miller dafa yëngu Satan, te noon na bu bon ba doon wax ji ngir wàññi dooleb yégle bi rekkul, waaye itam ngir rey ki ko yégle.” Spirit of Prophecy, volume 4, 219.

Moom itam ne Miller dafa melokaanoon nañ ko woon ci Eliya ak ci Yaxya Miy Sób.

“Ñu bare ñiñu leen yóbbu woon ngir ñu nangu dëgg gi William Miller doon waare, te ñu taxawal surga yu Yàlla ci xel ak kàttanu Eliya ngir yégle bataaxal bi. Ni Yaxya, jiitu Yeesu bi, ñi doon waare bataaxal bu solemn boobu dafa mel ne dañu war a teg jàmbaar bi ca xeetu garab gi, te woo nit ñi ngir ñu jur njariñ yu yello ak tuub seet.” Early Writings, 233.

Yàgg ci dëgg, Yàgg ci dëgg, Yeesu wax na ne Yàgg miy sóobu ndox mooy Eliya ñaareel bi; te itam mooy jëfandikook bu njëkk bi war a waajal yoon wi ngir Yonnen Kóllère gi. Kon nag leer na ne doxalin malaaka bu ñetteel bi dina am “yonnent bu tànn.” Yonnen boobu dina mel ni ko misaale woon ci Eliya, Yàgg miy sóobu ndox ak William Miller. Mboolem ñoom ak Miller, ñaari yonnent yu tànn yi dañuy tegtal tàmbali ak mujju doxalin ñetti malaaka yi ci Peeñu 14, te ci loolu, ñoom ñépp dañuy tegtal ñoomari Eliya bu ñetteel bi ak itam yonnent bu ñetteel bi war a waajal yoon wi ngir Yonnen Kóllère gi.

Bañ yoonuw ndawal maye ci tambali walla ci mujj gi dina jur dee, te ndawal Future for America moo sukkandiku ci jëfandikoo gu wax ji ne “rëdd ci kaw rëdd,” te loolu mooy yoonu liggéeyu taw bi mujj. Jaarale ko ci jëfandikoo gu “rëdd ci kaw rëdd,” dañuy samp ne yëngu-yëngu Millerite mooy misaalu yëngu-yëngu Future for America. Benn màndarga ci jaar-jaaru Millerite mooy William Miller, “ndawalkat bi ñu tànn.” Bañ màndarga boobu mooy bañ ndawal bi, ba tax ñu samp ko jaarale ko ci tambali ak mujjug Adventism ne, bañ ndawalkat bi it mooy bañ ndawal bi, ndaxte ndawal bi mooy wone ndawalkat bu ñu tànn. Kon nag, bañ ndawal bi mooy bañ ndawalkat bi, te noonu itam ci ginnaaw. Su amul way fecc, amul fecc.

“Ñu jëfandikoo ma dellu ci waare gi ñu yéglewoon ngir njëlbeenu Kirist. Yóment Yàlla Yaxyañu yónnée ko ak xel ak kàttanu Eliya ngir waajal yoonu Yeesu. Ñi bañ seede Yaxyañu, njàngale Yeesu amuloon njariñ ci ñoom. Seen aay ci xibaar bi doon wax ñëwëm mooy tax ñu nekk ci bérab bu taxul ñu man a nangu bu yomb firnde yi gën a dëgër ne mooy Mesi bi. Seytaane jiite na ñi bañ xibaaru Yaxyañu ngir ñu dem gën a sore, ba bañ te daaj Kirist ci bant bi. Ci loolu lañu tëj seen bopp ci bérab bu taxul ñu man a jot barkeb bésu Pentekot, bi leen waroon a jàngal yoonu dugg ca kër-yàlla asamaan sa. Xotti biirug perdeb kër-yàlla bi won na ne saraxi Yawut ya ak seen i sàkku dootul ñu leen nangu. Sarax su mag si joxe nañu ko, te nangu nañu ko, te Xel mu Sell mi wàcc ca bésu Pentekot jële na xelu taalibe yi soreel ko ci

kër-yàlla su suuf, yóbbu ko ca kër-yàlla asamaan sa, fa Yeesu dugg ak deretam boppam, ngir tuur ci taalibeem yi njariñu jubbantalam. Waaye Yawut ya desoon nañu ci lëndëm gu mat sëkk. Ñu sànni lépp leer gi ñu manoon a am ci pexe mbugal mi, te di wéy di wéeru ci seen i sarax ak seen i sarax-jox yu amul njariñ. Kër-yàlla asamaan si wuutu na kër-yàlla su suuf si, waaye amuñuwoon xam-xam ci soppeku googu. Moo tax manuñuwoon a jot njariñ ci rammukatug Kirist ci barab bu sell bi.

“Ñu bari xool ci tiit yoon wi Yawut ya doxoon ba ñu bañ Kirist te daaj ko ci bant bi; te bu ñuy jàng jaar-jaaru toroxteem gu rusul, dañuy xalaat ne dañu ko bëgg, te dañu ko weddi woon ni Piyeer, mbaa daaj ko ci bant bi ni Yawut ya defoon. Waaye Yàlla mi xam xol yu ñépp, yóbbu na ci natt kërce yi ñu doon wax ne am nañu ci Yeesu. Asamaan bépp seetaan na ak yéene gu réy nangu gi bataaxal bu njëkk bu malaaka bi amoon. Waaye ñu bari ci ñi doon wax ne dañuy bëgg Yeesu, te di jooy bu ñuy jàng nettali bant bi, ñoo xeeb xibaar bu baax bi ci dikkam. Falaat-uñu a nangu bataaxal bi ak mbégte; xanaa dafa nekk nax. Ñu bañ ñi bëggoon feeñam, te génne leen ci mbooloo yi. Ñi bañoon bataaxal bu njëkk bi, mēnuñu a am njariñ ci ñaareel bi; itam amuñu njariñ ci yuuxu guddi gi diggante, mi waroon a waajal leen ngir ñu dugg ak Yeesu ci ngēm ca bérab ba gën a sell ba ci kër-yàlla asamaan bi. Te ndaxte dañu bañ ñaari bataaxal yi jiitu, loolu lëndëmloo na seen xam-xam ba ñu mēnuñu a gis benn leer ci bataaxal bu ñetteel bu malaaka bi, bi di won yoon wi jēm ca bérab ba gën a sell ba. Gis naa ne ni Yawut ya daajoon Yeesu ci bant bi, noonu la mbooloo yi tudd-sa rekk daajee bataaxal yooyu; moo tax xamuñu dara ci yoon wi jēm ca bérab ba gën a sell ba, te mēnuñu a am njariñ ci rammu Yeesu fa. Ni Yawut ya, ñi doon joxe sarax yu amul njariñ, noonu itam lañuy yékkati seen ñaan yu amul njariñ jēm ci néeg bi Yeesu génne; te Seytaane, mi bég ci nax gi, dafay sànni boppam melokaanu diine, di jébbal xel yi kristiyan yu tudd-sa yii ci moom, di liggéey ak kàttanam, ak ay kéemaanam, ak ay firndeem yu fen ngir taxaale leen ci fiirēm.” Early Writings, 259–261.

Ñi “ñi bañ aji seede Yaxya, yëggoonul leen ci njàngale yi Yeesu jàngale,” te ñi “ñi bañ bataaxal bu njëkk bi, mēnuñu woon a jariño ak ñaareel bi; itam jariñoonu ak yuuxu guddi ga.” Liggéeyu Yaxya ji jiitu na sóobug Kirist, te gannaaw loolu mu setal kër Yàlla ga ca njàlbéenug liggéeyam ga. Liggéeyu Miller moo waajaloon ngir Kirist setal doomi Lewi yi bi mu dikkee ay bët rekk 22 Oktoobar 1844. Ci benn benn ci ñaari seede yooyu, bañ ndaw li yoonu waajal dafa tollook dee.

Setal ak sellal gi Kirist def ci liggéeyam ni Ndawub Kóllère gi, mooy ngir yékkati benn xeet ngir matal liggéeyu yóbbu xebaraar mucc ci àddina si. Liggéey boobu, dees na ko matal lu jiitu jamono ji di firndeel saa su àtte bu matal bi tambalee. Yàqug Yerusaleem ci nettali doomi taalibe yi moo tegtal àtte bu matal bi, te Adventism dëddu woon seen warugar ngir matal liggéey boobu, waaye Boroom bi dafa doon jéem a dajale leen. Moo jiite woon ay nitam ngir siiwal tablo bu 1850 bi, ngir muy wone boppam ci nataal ni muy ndigalal xebaraar bi ñu mën a yóbbu woon ci àddina si.

“Bëggul Yàlla nekkul woon ne Israel dafa war a toxlu ñaar-fukk ak ñeent at ci màndiñ ma; buggam dafa doon leen di yóbbu bu gaaw jēm ci réewum Kanaã, te taxawal leen fa, ñu nekk xeet wu sell, wu bég. Waaye, ‘dañu ko mën a dugg ndax seen ngēmadi.’ Hébreux 3:19. Ndax seen delluwaay ci ginnaaw ak seen bàyyiku, ñu dee ci màndiñ ma, te ñeneen ñu jógal leen ngir dugg ci Réew mi Ñu Digle. Noonu itam, bëggul Yàlla woon ne dikkug Almasi bi yàgg loolu, te ay nitam des lu bare at ci addina ji fees ak bàkkaar ak metit. Waaye ngēmadi dafa leen xàjjale

ak Yàlla. Gannaaw bañ nañu def liggéey bi mu leen santoon, ñeneen ñu jógal ngir yégle yégle bi. Ci yërmande ngir addina ji, Yeesu dafa yàggal dikkam, ngir ay bàkkaarkat am jot ngir dégg waare bi te gis ci moom bàyyima bu leen di musal bala merum Yàlla tuuru.” The Great Controversy, 458.

Bu Aduwantis yi saxoon bu baax ci seen ngëm, «seen liggéey dinaa mat».

«Soo Adantist yi, gannaaw njàkk-mujaale bu mag ba ca atum 1844, dañu daan sax ci seen ngëm te topp ci benn xol yoon wu ubbeeku ci ngëneelu Yàlla, di nangu yégleb malaaka bañetteel bi, te ci dooley Xel Mu Sell mi di ko yégle àddina si, kon dañu daan gis musalug Yàlla, Boroom bi daan na jëf ak seen gëstu ak kàttan gu réy, liggéey bi daan na jeex, te Kiristoon dafa ñëwoon ba noppi ngir jot ay doomam ngir seen pey. Waaye ci jamono ji ci toppoon njàkk-mujaale boobu, bi xel yi nekkoon ci sikki-sàkka ak xam-xamul, ñu bare ci way ngëm yu Adant yi bàyyi seen ngëm.... Noonu la liggéey bi yàgg, te àddina si bàyyiku ci lëndëm. Su fekkee ne mboolem mbooloom Adantist yi bennoon ci santaane yi Yàlla ak ngëmu Yeesu, naka la sunu jaar-jaar di woon wuute lool!» Evangelism, 695.

Ci bëggug 1844, Yonnenteb Kóllère gi sellaal na yëngu-yëngu Millerite yi, te gannaaw gi ci ngóob gi indi na ndawtal waatu malaaka bu ñetteel bi. Miller, ndawtalam ak yëngu-yëngu bi mu doon tegu, matal na léeb bu fukki janq yi. Ca ndaje manganee Exeter, NH, ndawtal waatu Yuuxu Diggentu Guddi gi agsi na, te ci ñaari weer yu gatt lañu won ci kan moom ci janq ya amoon diwlin bi. Ñaari wàll yi feeñ nañu, te malaaka bu ñetteel bi agsi ak ndawtal ci loxoom bu waroon añañee, waaye janq yu xel yi “jox nañu seen ngëm” ci “jamono jiir ak wóorulwóorul bi.”

“jamonoy xel ak ragal” biñu feeñal woon ci taalibeyam ca ñaari fan yu mu deewee ya, waaye ci ñetteelu bés bi mu tàmbaalee ubbi ca taalibeyam ndigal bu aju ci ndekkiteem, te duñu “wacc seen ngëm.” Jamono jooju xel ak ragal, ñeel janq yu xam-xam yi ci yëngu-yëngu bindu malaaka bu njëkk ak bu ñaareel yi, sax na lu tollu ci ñetti at; ba noppi Boroom bi feeñal na ko Sister White ne moo yiir baatam ngir dajalewaat desit nitam yi. Mu jiite nitam yi ngir ñu tàmballi seen liggéeyu woone ak ngir ñu sos ñaareelu tebbilu Habakuk, waaye “ñu bare ci way gëm Advent yi wacc nañu seen ngëm.... Noonu liggéey bi yàqu na, te àddina bàyyiku na ci lëndëm.”

Ci atum 1849, ñu teg William Miller, ndaw yi Yàlla tànn ngir yéglebesaayu malaaka bu jëkk ak bu ñaareel, ci noflaay. Bu woon xel mu ñuul yi ci 22 Oktoobar 1844 “takkoo bu baax ci seen ngëm te toppandoo benn xol ci biir yëngu-yëngu ubbi bi Yàlla ubbe,” Boroom bi dina woon taxawloo beneen ndaw ci xel ak kàttanu Ilyaas. Waaye, “ñëwug Almasi bi” “yeex na, te ay nitam” “noonu itam” ni Israayil gu yàgg ga, dinañu “des” “at yu bare ci addina ju fees ak bàkkaar ak tiis.”

Gannaaw ñent fukk ak juróom-benn at gannaaw weddi ga ca 1863, Boroom bi yékkati yonntent bi mu tànn ngir ñetteel malaaka bi. Liggéeyam moo doon ñaari mbir yi: waajal yoon wi ngir Yonnent bu Kóllère bi dikk ci saa si ci kër Yàllaam te duggal ci njëlëg kóllère ak téeméeri ñeent fukk ak ñeent junni ñaar fukk ak ñeent ñi, ci waxtu yi mujj yi àtteb seetkat bi; waaye it moo doon indil benn yégle buy jànkoo ak booloo bu ñett-feet bi, maanaam Akab, Yeesabel ak seen yonent yi, ci jamono ji àtteb jëfandikoo bi, miy tàmbaalee ci yoonu Alxames bi muy ñëw lu gaaw.

Ñetteelu ñetteel bi di waajal yoon wi mooy wone liggéey, ndigal, yonnent ak yëngu-yëngu ci seen yu mujju ci Àtteb Seetkat bi. Ñetteel Ilyaas bi mooy wone liggéey, ndigal, yonnent ak yëngu-yëngu ci seen yu mujju ci Àtteb Jëfkat bi. Ndigal la yonnent bi di waajal yoon wi yóbbu, ak ndigalu Ilyaas, mooy ndigalu ñetteel bi ci ñetti Musiba yi nekk ci Peeñu gi, sarax 8 ba 11.

Ci jaar-jaari bind bi ñu tegtal ci ndawli bi di waajal yoon wi, yégleb Ñetteelu Musiba mi dafa tegtal Trompet bi di woote Adventis bu Laodise ci ne: “jëndal ci man wurus wu ñu nattu ci safara, ngir nga man a neex; ak yére yu weex, ngir nga sol ko, te rusug sa rafetul baax ba bañ a feeñ; te diw sa bët ak garab gu bët, ngir nga gis.” Moo di yégleb mbëggeelu Yàlla bi di won askanu Yàlla bàkkaar yi ñu def, ndaxte “képp ku” Mu bëgg, Mu “yedd leen di leen yar.” Moo di yéglebu njubte Kirist mi di woo nit ñi ñu nangu jikkoom, ji feeñu ci jamonoy bi Yonnent bi ci Kóllère gi di matale liggéeyu sellal kërug bakkan bi, te moo tax Mu di woo ñi Mu bëgg ñu feeñal jikkoom te nekk “farlu, kon nag, te tuub,” ndaxte Moom mungi “ca bunt” waxtuw dogal ba, bi di tegtal jeexital àtte ba, fa Mu ne Dina “waccë” Adventis bu Laodise “ci” ay “gémminam.” Boobu “bunt” waxtuw dogal mooy bunt bi Mu “ubbi, te kenn manula tëj; te Mu tëj, te kenn manula ubbi.”

Am na mel ni am na ni melokaan yu mel buy farlu ci jëfandikookat “rëdd ci kaw rëdd,” waaye ñu bare mënul sax seet melokaan yu bëgg a jëfandikoo. Bu ñu ko fésalée, mu gën a leeral coppite gi nekk diggante Àtteb Seetaat bi ak Àtteb Jëfandikoo bi, bi di xew ci yoonu Dibéer bu dëgmal a ñëw. Li dafay fés ci nangu ne Bentikót moo melal yoonu Dibéer bu dëgmal a ñëw ci Réewum Endaas. Ngir sottali sunu xalaat ci ñetteelu yóment bi miy waajal yoon wi muy misaal ci Àtteb Seetaat bi, te juuyoo ak ñetteelu Eliya bi miy misaal ci Àtteb Jëfandikoo bi, dinañu wax ci melokaan boobu.

Dina yokkute ci njàngat bii ci waat wi di ñëw.

“Běj-ginnaaw bi mi boka ci yégleb boppam ak yégleb malaakam ñetteel bi, mooy leeral suuf sépp ak ndamam. Fii, dañuy wax jëf ju yaatu ci àddina sépp te am doole ju ñu masul a gis. Yëngu-yëngu ngëneel ba ci at yii 1840–44 nekkoon wonante yu tedd ci dooley Yàlla; yégleb malaakam njëkk bi yegoon na ba ca bépp wetu liggéeyub missionary ci àddina si, te ci yenn réew yi, amoon na fa bëgg-bëggu diine bu gëna rëy bu ñu seede ci benn réew gannaaw Coppite gu juróom-benneel xarnu bi; waaye loolu yépp dees na ko rawale ak yëngu-yëngu gu mag gi ci suufu waare wi mujj wi malaakam ñetteel bi.”

“Jëf ji dina mel ni ji Besub Pentekot. Naka lañ joxee ‘taw bu njëkk bi’, ci tuurug Xelum Sell mi ca ubite xebaar bu baax bi, ngir mbey mi am saxalug jëm ci kanam, noonu itam dees na joxe ‘taw bu mujj bi’ ci jeexitalam ngir ñorug ngóob mi. ‘Noonu dinañu xam, su nu saxee ci xam Boroom bi: génneem waajal nañu ko ni suba si; te dina ñëw ci nun ni taw, ni taw bu mujj ak taw bu njëkk ci kaw suuf si.’ Ose 6:3. ‘Kon nag bëgleen, yéen doomi Siyon, te bég ci Boroom seen Yàlla: ndaxte moo leen jox taw bu njëkk bi ci yam; te dina wacceel leen taw, taw bu njëkk bi, ak taw bu mujj bi.’ Yoel 2:23. ‘Ci fan yu mujj yi, Yàlla nee, dinaa tuur sama Xel ci kaw bépp suux.’ ‘Te dina am ne képp ku woo turu Boroom bi, dees na ko musal.’ Jëf ya 2:17, 21.”

“Liggéey gu mag ci xebaar bu baax bi du jeex ak teewal gu gën a néew ci dooley Yàlla ngir li mu màndargaale woon ubbiitam. Yonent yi amaloon ngir mucc ci tuuru ndox mu jëkk mi ca njalbeenug xebaar bu baax ba, dañuy dellu a amaati ci tuuru ndox mu mujj mi ci jeexitam. Fii la

nekk ‘jamonoy yeesal’ yi ndaw li Yeesu, Piyeer, doon séentu waxtu bi mu waxee ne:
‘Tuubleen nag te dëppook, ngir seeni bàkkaar far, bu jamonoy yeesal jógee ci kanamu Boroom
bi; te dina yónni Yeesu.’ Jëf ya 3:19, 20.” The Great Controversy, 611.